

SPESIALENHETEN FOR POLITISAKER

PÅTALEVEDTAK

SAK NR: 070506

ALI FARAH (F. [redacted]) ANMELDER AMBULANSEARBEIDERE VED ULLEVÅL UNIVERSITETSSYKEHUS, [redacted] (F. [redacted]) OG [redacted] (F. [redacted]) FOR OVERTREDELSE AV HELSEPERSONELLOVEN MV.

1. Anmeldelsen

Ali Farah oppholdt seg 6. august 2007 i Sofienbergparken sammen med familie og venner. Det oppsto en konflikt mellom Farah og en annen person. Konflikten ledet til at Farah ble slått slik at han falt og slo hodet i asfalten. Politi og ambulanse ble tilkalt. Ambulansen reiste fra stedet uten å ta Farah med seg. Han ble fraktet til legevakten med taxi og ble senere på natten operert ved Ullevål universitetssykehus for hodeskade.

Ali Farah ved advokat Abid Q. Raja innga 7. august 2007 anmeldelse mot tjenestemenn i Oslo politidistrikt for å ha utvist grov uforstand i tjenesten i sammenheng med utrykningen til Sofienbergparken. Ali Farah ved advokat Abid Q. Raja innga 8. august 2007 også anmeldelse mot ambulansearbeiderne som ved samme hendelse unnlot å bringe Farah fra Sofienbergparken til Oslo legevakt.

Oslo tingrett oppnevnte 14. august 2007 advokat Abid Q. Raja som bistandsadvokat for Ali Farah.

Spesialenheten for politisaker har som oppgave å etterforske og påtaleavgjøre saker som gjelder spørsmålet om en ansatt i politiet eller påtalemyndigheten har begått en straffbar handling i tjenesten. Fordi anmeldelsene mot polititjenestemennene og ambulansearbeiderne vedrørte samme hendelse, besluttet Riksadvokaten 10. august 2007 at ansvaret for å etterforske og påtaleavgjøre anmeldelsene mot polititjenestemennene og ambulansearbeiderne skulle samles hos Spesialenheten for politisaker, jf. påtaleinstruksen § 34-9 tredje ledd.

Anmeldelsen mot polititjenestemennene (Spesialenhetens sak 070456) ble den 10. desember 2007 henlagt av Spesialenheten fordi intet straffbart forhold anses bevist. Spesialenhetens avgjørelse ble etter klage fra Ali Farah ved advokat Hazeland opprettholdt av Riksadvokaten i vedtak av 5. februar 2008.

2. Spesialenhetens etterforsking

Etterforskingen har vært rettet mot polititjenestemennenes og ambulansearbeidernes tjenesteutøvelse i Sofienbergparken. Den videre helsemessige behandling/oppfølgning av

Postadresse
Postboks 93
2301 Hamar

Kontoradresse
Grønnegt. 82
Org. nr.
987 248 890

Telefon
62 55 61 00
Telefaks
62 55 61 02

Farah på legevakten og Ullevål sykehus er ikke vurdert av Spesialenheten. Denne delen av hendelsesforløpet ligger utenfor Spesialenhetens kompetanseområde, jf. påtaleinstruksen § 34-1, og er heller ikke omfattet av Riksadvokatens beslutning av 10. august 2007.

Spesialenheten har opptatt forklaring fra 15 vitner som alle var til stede i Sofienbergparken på tidspunktet for den aktuelle hendelsen.

Etterforskingen og medieoppslag har vist at vitner til hendelsen i Sofienbergparken har tatt bilder av og filmet deler av polititjenestemennenes og ambulansearbeidernes opptreden. Relevante fotos og videoopptak er innhentet og inngår i saken.

Ambulansearbeiderne fra Ullevål universitetssykehus som rykket ut til Sofienbergparken var [redacted] og [redacted]. Begge er avhørt av Spesialenheten med status som mistenkt. De to polititjenestemennene som rykket ut til stedet, politibetjent [redacted] og politibetjent [redacted], er også avhørt med status som mistenkt.

Spesialenheten har innhentet dokumenter fra Oslo politidistrikts sak nr. 10045842 som er straffesaken mot personen som slo Ali Farah.

I tillegg er det innhentet utskrift fra Oslo politidistrikts oppdragslogg og lydopptak fra politidistriktets samband. Det er også innhentet lydopptak av kommunikasjonen mellom ambulansearbeiderne og AMK-sentralen.

I tråd med lov om helsepersonell av 2. juli 1999 nr. 64 og Riksadvokatens rundskriv nr. 5/2001: Lov om helsepersonell – påtalemessige direktiver, har det vært informasjonsutveksling mellom Spesialenheten for politisaker og Helsetilsynet i Oslo og Akershus og med Statens helsetilsyn i sakens anledning. Statens helsetilsyn fikk 18. september 2007 fullt innsyn i Spesialenhetens etterforskingsdokumenter.

Spesialenheten for politisaker mottok 6. februar 2008 Statens helsetilsyns vurdering av spørsmålet om det bør begjæres påtale i saken, jf. straffeprosessloven § 229 og helsepersonelloven § 67. Statens helsetilsyns vurdering er avgitt innen fristen i straffeloven § 80.

3. Nærmere om sakens faktum

Spesialenheten har for sin vurdering av saken lagt følgende hendelsesforløp til grunn:

Mandag 6. august 2007 om ettermiddagen oppholdt Ali Farah seg i Sofienbergparken sammen med sin familie og venner. Det var mange mennesker i Sofienbergparken på det aktuelle tidspunktet. Ca. kl. 17.00 kom Farah i konflikt med en for ham ukjent person. Årsaken til dette var at Farah ga uttrykk for at han oppfattet voldsomt ballspill på stedet å være til sjenanse. Konflikten ledet til at Farah ble slått i ansiktet, falt bakover og slo hodet i asfalten.

Ca. kl. 17.10 ble hendelsen meldt inn til operasjonssentralen ved Oslo politidistrikt. Patrulje F36, bemannet med politibetjent [redacted] og politibetjent [redacted], meldte seg ledig for oppdraget i Sofienbergparken og kom fram til stedet ca kl. 17.12.

Politibetjentene gikk ut av tjenestebilen og bort til Farah. De ba samtidig operasjonssentralen om å sende en ambulanse til stedet. Politibetjentene ble da informert om at ambulanse allerede var på vei. Politibetjentene oppfattet at Farah ble tatt vare på av andre personer på stedet og gikk derfor i gang med å sikre opplysninger om den forutgående voldshandlingen.

Ifølge AMKs logg innkom første melding om hendelsen kl. 17.07. Det ble sendt ambulanse til stedet med [redacted] som sjåfør/fartøysjef og [redacted] som sidemann med ansvar for pasientbehandlingen. Ved ankomst til Sofienbergparken kjørte ambulansen først til feil lekepark, men dette ble raskt oppdaget og de kjørte deretter umiddelbart til skadestedet. Det var mange personer på stedet og stemningen er beskrevet av flere som til dels opphisset og kaotisk.

Fra AMKs logg kan en slutte seg til at ambulansen kom til stedet der Farah lå ca kl. 17.13. Ambulansearbeiderne gikk bort til Farah. Kort tid etter kom Farah opp i stående posisjon og ble geleidet mot ambulansen. Avhørene viser at det er til dels store uoverensstemmelser i forhold til hvilken kontakt med Farah ambulansearbeiderne hadde og hvilke undersøkelser de gjorde av ham.

[redacted] har forklart at de grunnet den kaotiske situasjonen "lukket ute publikum" for å konsentrere seg om pasienten. [redacted] har forklart at de generelt på slike oppdrag må koble ut publikum, konsentrere seg om egne observasjoner og gjøre sine egne vurderinger. Flere av vitnene, herunder vitner med helsefaglig bakgrunn, forklarer at de ikke fikk formidlet sine observasjoner og vurderinger av fornærmede til ambulansearbeiderne.

[redacted] og [redacted] forklarer begge at det ble gjennomført nødvendig helseundersøkelse på stedet ved blant annet å foreta vurderinger i henhold til den såkalte Glasgow Coma Scale. Enkelte vitner utelukker at slik undersøkelse har blitt foretatt, mens andre vitner forklarer at de ikke har sett at slik undersøkelse har blitt foretatt, men at de ikke kan utelukke dette. Av ambulansejournalen fremgår det at slik undersøkelse skal ha blitt gjennomført. Ambulansearbeiderne har forklart at de vurderte at Farah skulle fraktes til legevakten, men at han ikke var så alvorlig skadet at han skulle kjøres til sykehus for innleggelse.

Etter at Farah var kommet opp i stående posisjon og i det han ble ført mot ambulansen, dro han ned buksen og urinerte. [redacted] har forklart at han fikk urin på seg og at det også sprutet urin opp på ambulansen. Politibetjent [redacted] og politibetjent [redacted] har forklart at de var opptatt med å samle informasjon/ bevis vedrørende voldshandlingen, og at de etter noe tid registrerte at det ble en del uro ved ambulansen. Da politibetjentene tok kontakt med ambulansearbeiderne ble de gjort kjent med at ambulansearbeiderne ønsket å dra fra stedet uten å ta med seg Farah. Årsaken ble oppfattet å være at Farah ikke ble vurdert å være alvorlig skadet. Ambulansearbeiderne oppfattet Farah som ruset, utagerende og som et ordensproblem. Det ble vist til at Farah hadde urinert på en av personene i ambulansen og at urineringen var oppfattet å være en viljestyrt handling. Ambulansen forlot stedet ca. kl. 17.20.

[redacted] og [redacted] har anført at de forlot stedet under den oppfatningen at politiet ville sørge for eventuell videre nødvendig oppfølgning av Farah. [redacted] har forklart at han tok det som en selvfølge at politiet ville bringe Farah til legevakten, men han forsikret seg ikke om det. [redacted] har forklart at han mener å ha fått bekreftet fra politiet at de ville kjøre Farah til legevakten. Politibetjent [redacted] har forklart at han oppfattet at ambulansearbeiderne ikke ville ha Farah med seg og at han på en eller annen måte bekreftet ovenfor dem at han fikk

med seg denne beslutningen. Polititjenestemennene har forklart at de ikke har hatt noen dialog med ambulansearbeiderne om transport til legevakten.

En rekke vitner har gitt uttrykk for at ambulansearbeiderne har opptrådt rasistisk og/eller uprofesjonelt. Innholdet i forklaringene til så vel de mistenkte som vitnene på stedet er til dels sprikende med hensyn til hvilke ord som har falt. To vitner har forklart at en av ambulansearbeiderne som kom bort i retning der Farah lå sa"la han bare sprelle" e.l.. Ambulansearbeiderne har selv forklart at de som en reaksjon på urineringen kom med flere utsagn, hvorav noen er i overensstemmelse med hva vitnene oppgir har blitt uttalt. Dette er utrykk som "jævla gris" og "toget er gått for denne personen". De to polititjenestemennene og to andre vitner har forklart at en av ambulansearbeiderne uttalte "Han står oppreist, han dør ikke" i forbindelse med at ambulansen var i ferd med å forlate stedet.

4. Rettslig grunnlag for vurderingen

Aktuelle straffebestemmelser er vurdert å være helsepersonelloven § 67, jf §§ 4 og 7 og straffeloven § 325.

4.1 Helsepersonelloven §§ 4 og 7 og forskrift av 18. mars 2005 om krav til akuttmedisinske tjenester utenfor sykeshus

[redacted] har autorisasjon som ambulansearbeider og [redacted] har fagbrev som ambulansearbeider. Begge er omfattet av helsepersonelloven, jf. helsepersonelloven § 3 nr. 1 og nr. 2. Loven setter krav til helsepersonells yrkesutøvelse. Forsettlige eller grovt uaktsomme overtredelser av lovens bestemmelser kan straffes, jf. helsepersonelloven § 67 første ledd.

I forhold til den aktuelle saken er følgende bestemmelser i helsepersonelloven vurdert:

§ 4 om kravet til forsvarlig og omsorgsfull hjelp:

"Helsepersonell skal utføre sitt arbeid i samsvar med de krav til faglig forsvarlighet og omsorgsfull hjelp som kan forventes ut fra helsepersonellets kvalifikasjoner, arbeidets karakter og situasjonen for øvrig.

Helsepersonell skal innrette seg etter sine faglige kvalifikasjoner, og skal innhente bistand eller henvise pasienter videre der dette er nødvendig og mulig. Dersom pasientens behov tilsier det, skal yrkesutøvelsen skje ved samarbeid og samhandling med annet kvalifisert personell."

§ 7 om øyeblikkelig hjelp:

"Helsepersonell skal straks gi den helsehjelp de evner når det må antas at hjelpen er påtrengende nødvendig. Med de begrensninger som følger av pasientrettighetslovens § 4-9, skal nødvendig helsehjelp gis selv om pasienten selv ikke er i stand til å samtykke, og selv om pasienten motsetter seg helsehjelpen.

Ved tvil om helsehjelpen er påtrengende nødvendig, skal helsepersonell foreta nødvendig undersøkelser.

Plikten gjelder ikke i den grad annet kvalifisert helsepersonell påtar seg ansvaret for å gi helsehjelpen."

Forskrift av 18. mars 2005 om krav til akuttmedisinske tjenester utenfor sykehus § 15 regulerer ambulansetjenestens primære funksjoner og er relevant i forhold til beslutningen om ikke å frakte Farah til legevakten:

"Bil - og båtambulansetjenesten utgjør sammen med kommunal legevaktordning den akuttmedisinske beredskap og skal primært:

a) Dekke behov for primærdiagnostikk og stabilisering og eventuell behandling av akutte skader og sykdomstilstander

b) Bringe syke/skadde pasienter til adekvat behandlingsnivå i helsetjenesten når pasienten har behov for overvåkning og/eller behandling."

4.2 Straffeloven § 325

Saken dreier seg ikke bare om ambulansearbeidernes handlinger eller unnlatelser på stedet, men også om utsagn de skal ha kommet med. Straffeloven § 135 a rammer hatefulle eller diskriminerende ytringer. Med hatefulle eller diskriminerende ytringer menes det å true eller forhåne noen, eller fremme hat, forfølgelse eller ringeakt overfor noen på grunn av f.eks. hudfarge, nasjonal eller etnisk opprinnelse, religion eller livssyn. Spesialenheten mener at straffeloven § 135 a ikke kommer til anvendelse på utsagnene isolert sett eller tolket i den sammenhengen de ble uttrykt. Spesialenheten har imidlertid vurdert ambulansearbeidernes opptreden og utsagn i forhold til straffeloven § 325 første ledd nr. 3. Bestemmelsen rammer tjenestemann som under utførelse av offentlig tjeneste opptrer utilbørlig mot noen. Ikke en hvilken som helst upassende opptreden rammes, og hva som skal til vil bero på en konkret vurdering.

Straffeloven § 325 setter straff for forseelser i den offentlige tjeneste. Straffeloven har ikke noe definisjon av begrepet "offentlig tjenestemann". Spesialenheten legger til grunn at ambulansearbeiderne omfattes av bestemmelsene i straffeloven kap. 33. Avgjørende for spørsmålet om ambulansearbeiderne omfattes av bestemmelsen i straffeloven § 325 er om de i kraft av sin stilling har utøver offentlig myndighet. Etter en helhetsvurdering anser Spesialenheten ambulansearbeidere å være omfattet av begrepet i § 325 og at de således kan straffes etter denne. Det er særlig lagt vekt på at det etter spesialisthelsetjenesteloven er en statlig oppgave å sørge for tilgjengelig ambulansetjeneste. I Rt. 2007 s. 46 ble det vektlagt i vurderingen av om en legevaktlege var å anse som offentlig tjenestemann i forhold til straffeloven § 127 at legevakttjeneste i særlig grad fremstår som en offentlig oppgave. Ambulansearbeiderne som rykker ut på nødmeldinger er utøvere av en denne offentlige tjenesten og av myndigheten den fører med seg.

4.3 Spørsmålet om påtale for brudd på helsepersonelloven

Helsepersonelloven § 67 annet ledd bestemmer at offentlig påtale av brudd på helsepersonelloven bare finner sted hvis allmenne hensyn krever det eller etter begjæring fra Statens helsetilsyn.

Av Riksadvokatens rundskriv nr. 5/2001 fremgår:

"Etter forslag fra riksadvokaten fastsetter helepersonelloven § 67 annet ledd at offentlig påtale bare finner sted hvis allmenne hensyn krever det, eller etter begjæring fra Statens helsetilsyn. Bakgrunnen for den nye påtaleregelen er et ønske om å trekke tilsynsmyndigheten mer aktivt inn i vurdering av om det er grunn til å anvende straff på forholdet. En fortløpende vurdering fra et sentralt, høyt kvalifisert og uavhengig organ bør kunne bidra både til at påtalemyndighetens avgjørelser holder høy kvalitet og at likeartede saker avgjøres likt. Påtalebegjæring fra Helsetilsynet bør derfor være det prinsipale.

(...)

Påtalepraksis etter den tidligere legelov skal videreføres. Det innebærer at terskelen for å anvende straff ved uhell under pasientbehandling fortsatt bør være relativt høy, men at det reageres overfor de markante avvik fra forsvarlig virksomhet. Ved avgjørelse av påtalespørsmålet bør en ha i erindring at helsepersonale har som oppgave å yte behandling - ikke sjelden av livreddende karakter og under tidspress - hvor konsekvensene av små feil lett blir katastrofale. Det har også en viss vekt at en for intensiv straffeforfølgning kan lede til dårligere behandlingstilbud totalt sett. Overdreven engstelse for konsekvensene av å begå feil, kan medføre uheldig ressursbruk for å gardere seg mot kritikk og straffeforfølgning.

(...)

Hensikten med ovenstående rutiner er å bidra til at etterforskingen, påtaleavgjørelsen og helsemyndighetenes administrative avgjørelser blir best mulig fundert samtidig som sakene behandles effektivt. Den nye påtaleregelen vil medføre økt kontakt mellom helsemyndighetene og politiet. Det vil forhåpentligvis bidra til at begge etaters ekspertise utnyttes bedre enn før, men det understrekes at politiet har eneansvar for etterforsking og påtaleavgjørelse på samme måte som helsemyndighetene alene er ansvarlig for mulig administrative reaksjoner i anledning saken."

Spesialenheten for politisaker mottok 6. februar 2008 Statens helsetilsyns vurdering av om det skal begjæres påtale. Statens helsetilsyn konkluderer med at det ikke begjæres påtale mot [redacted] og [redacted] Samtidig informeres det om at Statens helsetilsyn følger opp saken tilsynsmessig ved at ambulansearbeiderne har fått varsel om at det vil reageres med advarsel i medhold av helsepersonelloven § 56. Slik advarsel ble gitt både [redacted] og [redacted] 23. april 2008.

Dersom Spesialenheten finner at det foreligger allmenne hensyn som begrunner påtale, kan overtredelser av helsepersonelloven påtales uavhengig av påtalebegjæring fra Statens helsetilsyn. Det sentrale i vurderingen vil være om det foreligger omstendigheter av en slik art og tyngde at det offentlige har en særlig interesse av å få forholdet påtalt og straffet.

I Spesialenhetens vurdering av om det foreligger allmenne hensyn i denne saken, må Statens helsetilsynes vurdering av hendelsen og om det er funnet å være grunn til å fremme påtalebegjæring selvsagt tillegges vekt.

For ordens skyld gjøres det oppmerksom på at påtale av de aktuelle bestemmelsene i straffeloven er ubetinget offentlig, jf. straffeloven § 77.

5. Spesialenhetens vurdering

I Spesialenhetens videre vurdering av hvorvidt de enkelte forhold er straffbare, er hvert enkelt forhold gitt sin overskrift. Spesialenheten viser til Statens helsetilsyns vurderinger der hvor dette er naturlig.

5.1 Medisinsk vurdering og undersøkelse av fornærmede

Spesialenheten legger til grunn i sine vurderinger at [redacted] og [redacted] oppfattes som "en enhet" i relasjon til de medisinskfaglige vurderinger og behandling av fornærmede. De har forklart at det, til tross for at det formelt sett er slik at sjåføren er fartøysansvarlig og passasjeren er pasientansvarlig, er og skal være et nært samarbeid mellom personellet på en ambulanse.

Statens helsetilsyns vurderinger i forhold til den medisinske vurdering og oppfølgning av fornærmede på stedet er oppsummert i to punkter:

"Til tross for at ambulansearbeiderne ikke hadde innhentet informasjon om hendelsesforløpet og hadde foretatt en noe begrenset klinisk undersøkelse, finner Statens helsetilsyn at ambulansearbeiderne hadde tilstrekkelig grunnlag for sin beslutning om å ikke bringe pasienten direkte til sykehus, men å ta med pasienten til Oslo legevakt. Dersom de hadde fulgt opp denne beslutningen, fremstår ikke aktiviteten i denne fasen som uforsvarlig.

Vi finner likevel ikke at den foreliggende informasjon var tilstrekkelig for ambulansearbeiderne til å unnlate å transportere pasienten til legevakt selv eller på annen måte forsikre seg om at pasienten ble transportert til lege innen rimelig tid (se nedenfor under 2.2.2).

(...)
Statens helsetilsyn finner etter dette at ambulansearbeidernes unnlatelse av selv å transportere pasienten til sykehus/legevakt eller på annen måte forsikre seg om at pasienten ble transportert til lege innen rimelig tid, var i strid med kravet til forsvarlig helsehjelp etter helsepersonelloven § 4 og i strid med kravet til å yte øyeblikkelig hjelp etter helsepersonelloven § 7."

Ved Spesialenhetens vurdering er det lagt vekt på at Statens helsetilsyn som medisinsk faginstans mener at helsepersonelloven §§ 4 og 7 er overtrådt. Statens helsetilsyn har som redegjort for over, hatt tilgang til Spesialenhetens etterforskingsmateriale.

Spesialenheten legger til grunn at [redacted] og [redacted] ikke i tilstrekkelig grad innhentet og brukte informasjon fra vitner på stedet. Slik informasjon forutsettes å være relevant, særlig

med hensyn til de skader fornærmede var påført. Enkelte av vitnene hadde helsefaglig bakgrunn som de gjorde ambulansearbeiderne oppmerksom på. Disse vitnenes observasjoner av hendelsesforløpet og fornærmedes tilstand kunne være av spesiell interesse i vurderingen av Farahs tilstand. Det er videre lagt til grunn at [redacted] og [redacted] ikke gjennomførte relevante undersøkelser for å bekrefte eller avkrefte deres egen mistanke om at Farah var ruspåvirket.

Når det gjelder hvilke medisinske undersøkelser de mistenkte gjennomførte av Farah, er det store uoverensstemmelser mellom de mistenktes forklaringer og vitneforklaringer. [redacted] og [redacted] har forklart at det ble foretatt vurderinger av den skadde i henhold til den såkalte Glasgow Coma Scale. Etterforskingen for øvrig kan ikke utelukke at en slik undersøkelse ble foretatt og tvilen må komme [redacted] og [redacted] til gode. Det legges således til grunn som sannsynlig at de mistenkte hadde slik nærkontakt med fornærmede enten da han lå på gresset eller da han ble geleidet mot ambulansen, at det ble gjennomført nødvendig undersøkelse i henhold til Glasgow Coma Scale.

[redacted] og [redacted] besluttet på bakgrunn av undersøkelsen og den informasjon de hadde at Farah skulle transporteres til legevakt fordi det var nødvendig med legetilsyn. Da Farah før han kom inn i ambulansen urinerte på seg selv og også urinerte på [redacted] og ambulansen, ville ambulansearbeiderne likevel ikke transportere Farah til legevakten. Spesialenheten viser her til Statens helsetilsyns påtalevurdering, hvor det blant annet anføres at det som hovedregel tilligger lege å ta endelig stilling til pasienters behov for medisinsk overvåkning og behandling ved akutte skadetilstander. Det tilsier at ambulanseabeidere vanligvis bør ta med pasienter til lege eller sykehus for vurdering med mindre det dreier seg om mindre/overfladiske skader eller lignende. Det vises i denne forbindelse til § 15 i forskrift om akuttmedisinske tjenester utenfor sykehus. Det forhold at Farah urinerte på seg selv og på [redacted] samt ambulansen tilsier etter Spesialenhetens vurdering ikke at det var grunnlag for å endre oppfatning med hensyn til Farahs behov for legetilsyn. At ambulansearbeiderne oppfattet den skadde som et ordensproblem pga hans urinering, kan ikke tillegges vekt ved vurderingen av den skaddes behov for legetilsyn.

Det er også anført at den skadde kunne være en sikkerhetsrisiko for ambulansearbeiderne og at det også var en årsak til at de ikke transporterte ham til legevakten. Etter Spesialenhetens vurdering kan ambulansearbeiderne vanskelig bli hørt med dette. Det har ikke fremkommet noen opplysninger under etterforskingen som tilsier at Farah skulle kunne utgjøre noen sikkerhetsrisiko for ambulansearbeiderne. Tvert i mot var hans tilstand av en slik karakter at dette vanskelig kan sies å ha vært noen problemstilling. Videre ville ambulansearbeiderne kunne ha sikret seg med at politiet fulgte med i ambulansen og på den måten reduserte en eventuell risiko. Endelig vises til at den opphetede situasjonen som var på stedet var en reaksjon på at [redacted] og [redacted] ikke ville forestå transport av Farah til legevakten. Dersom [redacted] og [redacted] hadde tatt Farah med i ambulansen, slik de først hadde besluttet å gjøre, er det ingen forhold som tilsier at han ville utgjøre noen form for risiko for ambulansearbeiderne under transporten.

Spesialenheten legger videre til grunn at [redacted] og [redacted] ikke sørget for tilstrekkelig forsikring om at politiet eller andre ville forestå transport av den skadde til legevakt, når de besluttet å ikke selv sørge for slik transport. Det vises i denne forbindelse til den uoverensstemmelse som er mellom polititjenestemennenes forklaringer og [redacted] forklaring med hensyn til hva som faktisk ble avtalt mellom dem. Slik Spesialenheten vurderer etterforskingsmaterialet, fremstår det ikke sannsynlig at politiet fikk en slik anmodning fra

ambulansearbeiderne. I tillegg til det som har kommet frem i avhør, legges det særlig vekt på at samtalene mellom ambulansearbeiderne og AMK-sentralen og polititjenestemennene og operasjonssentralen etter at ambulansen har forlatt stedet, ikke tyder på at det er gjort noen avtale om transport. Spesialenheten legger, i likhet med Statens helsetilsyn, til grunn at det å ikke bringe fornærmede til legevakt/sykehus i seg selv er sterkt kritikkverdig. Det gjelder særlig når ambulansearbeiderne ikke på forsvarlig måte forsikret seg om at politiet ville overta ansvaret for fornærmede og transportere ham til legevakten.

I likhet med Statens helsetilsyn er Spesialenheten av den oppfatning at [redacted] og [redacted] sin unnlatelse av selv å transportere fornærmede til legevakt eller forsikre seg om at politiet ville forestå slik transport, er i strid med kravet til forsvarlig helsehjelp etter helsepersonelloven § 4 og også i strid med kravet til å yte øyeblikkelig hjelp i samme lovs § 7.

Statens helsetilsyn har på denne bakgrunn gitt [redacted] og [redacted] advarsel med hjemmel i helsepersonelloven § 56. Statens helsetilsyn har imidlertid ikke funnet å ville begjære påtale i medhold av helsepersonelloven § 67. Statens helsetilsyn har anført at selv om pliktbruddene er alvorlige, er de likevel ikke funnet å være så grove at det etter deres vurdering er grunnlag for å begjære påtale.

Statens helsetilsyn har i sin vurdering av spørsmålet om påtalebegjæring vist til at påtalepraksis tilsier at det må foreligge markante avvik fra forsvarlig virksomhet eller andre lovkrav før det reageres med straff. Det er videre vist til Riksadvokatens rundskriv nr 5/2001, hvor det bl a fremgår at en for intensiv straffeforfølgning kan lede til et dårligere behandlingstilbud totalt sett og at overdreven engstelse for konsekvensene av å begå feil kan medføre uheldig ressursbruk for å gardere seg mot straffeforfølgning. Det fremgår videre at det må hensyntas at helsepersonell har som oppgave å yte behandling, ikke sjelden av livreddende karakter og under tidspress, hvor feil kan skje og konsekvensene bli katastrofale. Det er videre lagt vekt på at det av forarbeidene til helsepersonelloven fremgår at det ved vurdering av påtalespørsmålet skal tas i betraktning om forholdet faller inn under Statens helsetilsyns sanksjonssystem og om eventuell sanksjon fra tilsynsmyndigheten anses tilstrekkelig inngripende overfor det aktuelle helsepersonell. Det fremgår videre at en eventuell advarsel i medhold av helsepersonelloven § 56 vil kunne være en slik relevant sanksjon. Statens helsetilsyn har i samme brev vist til at ambulansearbeiderne er varslet om advarsel.

Spesialenheten har på bakgrunn av etterforskingsmaterialet konkludert med at [redacted] og [redacted] har opptrådt i strid med kravet til forsvarlig helsehjelp etter helsepersonelloven § 4 og i strid med kravet til å yte øyeblikkelig hjelp etter samme lovs § 7. Overtredelsene er knyttet til det som må sies å ligge i kjernen av arbeidsoppgavene til [redacted] og [redacted] som ambulansearbeidere; øyeblikkelig hjelp og transport av skadd person. At stedet de kom til var kaotisk eller pasienten ikke opptrådte adekvat, må være noe ambulansearbeidere skal kunne håndtere profesjonelt.

Spesialenheten har allikevel ikke funnet at allmenne hensyn krever at det reises påtale mot ambulansearbeiderne for overtredelse av helsepersonelloven. I vurderingen er det lagt vekt på at Statens helsetilsyn ikke har funnet overtredelsene så grove at det er grunnlag for å begjære påtale. Spesialenheten legger vekt på at forholdet faller inn under helsepersonellovens sanksjonssystem. Loven og Riksadvokatens rundskriv legger da opp til at påtalebegjæring fra Statens helsetilsyn som hovedregel er en forutsetning for å ta ut tiltale etter

helsepersonelloven. Begrunnelsen er bl.a. hensynet til likebehandling av saker som behandles etter helsepersonelloven. Etterforskingsmaterialet gir ikke grunnlag for å vurdere avvikene fra kravene i helsepersonelloven annerledes enn Statens helsetilsyn.

Spesialenheten har hva angår de rent helsefaglige sider ved ambulansearbeidernes handlinger ikke funnet at det er grunn til å vurdere disse i forhold til straffeloven § 324 og 325.

5.2 Helsepersonellets opptreden på stedet - eventuell rasistisk eller utilbørlig atferd og/eller uttalelser

Spesialenheten har vurdert så vel atferd som verbale utsagn fra ambulansearbeiderne i Sofienbergparken. En har i denne vurderingen tatt utgangspunkt i hvilke krav til opptreden en generelt bør stille til offentlige tjenesteutøvere.

I vitneavhør beskrives ambulansearbeiderne som arrogante og uhøflige og til dels hissige og avvisende. Når det gjelder uttalelser fremkommer det i vitneavhør og avhør av de mistenkte en rekke utsagn som fremstår som utilbørlige. På bakgrunn av etterforskingsmaterialet legger Spesialenheten til grunn at det blant annet ble uttalt "la ham sprelle", som en reaksjon på urineringen; "jævla gris", "nå har toget gått for denne personen" og "han står oppreist, han dør ikke".

Spesialenheten har kommet til at ambulansearbeiderne har opptrådt utilbørlig overfor Ali Farah og andre tilstedeværende og at denne opptreden er av så alvorlig karakter at den bør lede til straff for overtredelse av straffeloven § 325 første ledd nr. 3.

Det er til [redacted] og [redacted] utferdiget forelegg på særskilt dokument. Boten er for begges vedkommende satt til kr. 6 000. Det er ved fastsettelsens av botens størrelse lagt vekt på at begge er gitt advarsel av Statens helsetilsyn, jf helsepersonelloven § 56.

Spesialenheten har ikke funnet det bevist at Ali Farahs etniske bakgrunn har hatt betydning for ambulansearbeidernes opptreden i Sofienbergparken.

I vedtak 26. mars 2008 konkluderte Likestillings- og diskrimineringsombudet etter en helhetsvurdering med at det er grunn til å tro at etnisitet har hatt betydning for behandling av Farah. Spesialenheten gjør oppmerksom på at diskrimineringsloven § 10 angir en delt bevisbyrde. Det innebærer at hvis det foreligger omstendigheter som gir grunn til å tro at det har funnet sted brudd på loven, skal det legges til grunn at diskriminering har funnet sted, hvis ikke den som er ansvarlig for handlingen, unnlatelsen eller ytringen, sannsynliggjør at det likevel ikke er funnet sted slikt brudd. Dette er en helt annen bevisbyrde enn for å kunne straffe noen. For å kunne straffe noen må påtalemyndigheten bevise den tiltaltes skyld utover enhver rimelig tvil.

6. Vedtak

Saken henlegges for [redacted] og [redacted] i forhold til helsepersonelloven § 67, jf. § 4 og § 7 fordi allmenne hensyn ikke krever påtale.

[redacted] og [redacted] gis forelegg for overtredelse av straffeloven § 325, første ledd nr. 3. Foreleggene er utferdiget på særskilt dokument.

[redacted] v/advokatene Ingeborg Bogerud og Nils Ole Bay, [redacted] v/advokat Rudjord og Ali Farah v/advokat Abid Q. Raja underrettes om vedtaket.

Kopi av vedtaket sendes Politimesteren i Oslo, Statens helsetilsyn, Ullevål universitetssykehus v/direktøren og Helsetilsynet i Oslo og Akershus til orientering.

Sjefen for Spesialenheten for politisaker, Hamar 2. mai 2008

Jan Egil Presthus

Guro Glærum Kleppe
Juridisk rådgiver